

Bruksela, dnia 22.5.2018r.
COM(2018) 267 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Nowy europejski program na rzecz kultury

{SWD(2018) 167 final}

1. Wprowadzenie

W dniu 60. rocznicy podpisania traktatów rzymskich przywódcy 27 państw członkowskich oraz instytucje UE wyrazili pragnienie dotyczące Unii, w której obywatele mają nowe możliwości rozwoju kulturalnego i społecznego oraz wzrostu gospodarczego. [...] Unii, która chroni nasze dziedzictwo kulturowe i promuje różnorodność kulturową¹. Zostało to potwierdzone na szczycie przywódców w Göteborgu w listopadzie 2017 r. oraz na posiedzeniu Rady Europejskiej w grudniu 2017 r.², na którym podkreślono również fakt, że rok 2018 – Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego³ stanowi przełomową szansę na zwiększenie świadomości na temat społecznego i gospodarczego znaczenia kultury i dziedzictwa.

W komunikacie dotyczącym wzmocnienia tożsamości europejskiej dzięki edukacji i kulturze⁴ Komisja stwierdziła, że *wykorzystanie w pełni potencjału edukacji i kultury jako sił napędowych zatrudnienia, wzrostu gospodarczego, sprawiedliwości społecznej i aktywności obywatelskiej, a także jako sposobu na doświadczenie europejskiej tożsamości w całej jej różnorodności, leży we wspólnym interesie wszystkich państw członkowskich.*

Bogate dziedzictwo kulturowe Europy oraz dynamiczny sektor kultury i sektor kreatywny wzmocniają tożsamość europejską, stwarzając poczucie przynależności. Kultura propaguje aktywność obywatelską, wspólne wartości, włączenie społeczne i dialog międzykulturowy w obrębie Europy oraz na całym świecie. Zbliża ludzi, w tym nowo przybyłych uchodźców i innych migrantów oraz pomaga nam czuć się częścią społeczności. Kultura oraz sektor kreatywny mają również zdolność poprawy życia, przekształcania społeczności, tworzenia miejsc pracy oraz pobudzania wzrostu gospodarczego, a ponadto dają efekt mnożnikowy w innych sektorach.

Nowy europejski program na rzecz kultury (Nowy program) stanowi odpowiedź na zaproszenie przywódców europejskich, aby za pośrednictwem kultury i edukacji budować spójne społeczeństwo oraz przedstawiać *wizję atrakcyjnej Unii Europejskiej*⁵. Celem tego programu jest wykorzystanie pełnego potencjału kultury w budowaniu coraz bardziej sprawiedliwej Unii, która w większym stopniu sprzyja włączeniu społecznemu, wspiera innowacyjność, kreatywność, zrównoważone miejsca pracy i wzrost gospodarczy.

2. Wyzwania i ambicja

Europa, wychodząc z poważnego kryzysu finansowego, musi zmierzyć się z rosnącymi nierównościami społecznymi, zróżnicowanymi społecznościami, populizmem, radykalizacją postaw oraz zagrożeniami terrorystycznymi. Nowe technologie oraz komunikacja cyfrowa przekształcają społeczeństwa, zmieniają style życia, struktury konsumpcji oraz układ sił w gospodarczych łańcuchach wartości. W tym zmieniającym się kontekście rola kultury jest ważniejsza niż kiedykolwiek wcześniej. Podczas badania Eurobarometr z 2017 r. 53 % respondentów uznało, że państwa członkowskie są zbliżone pod względem wspólnych wartości, podczas gdy 40 % uważa, że są odległe. Kultura może pomóc zniwelować ten podział, ponieważ znajduje się na szczycie wykazu czynników, które z największym prawdopodobieństwem mogą stworzyć poczucie wspólnoty⁶. Dane Eurostatu pokazują jednak, że ponad jedna trzecia Europejczyków w ogóle nie uczestniczy w wydarzeniach

¹ [Deklaracja rzymska, marzec 2017 r.](#)

² [Konkluzje Rady Europejskiej grudzień 2017 r.](#)

³ <https://europa.eu/cultural-heritage/>

⁴ [COM\(2017\) 673.](#)

⁵ [Deklaracja z Bratysławy, wrzesień 2016 r.](#)

⁶ [Eurobarometr 87, wiosna 2017 r.](#)

kulturalnych⁷. W związku z tym istnieje wyraźne pole do zwiększenia uczestnictwa w kulturze oraz zbliżenia do siebie Europejczyków, aby doświadczali tego, co nas łączy, zamiast tego, co nas dzieli. Fragmentacja rynku, niewystarczający dostęp do finansowania i niepewne warunki umów nadal wpływają jednak hamująco na sektor kultury i sektor kreatywny oraz obniżają dochód osób zawodowo związanych z tymi sektorami.

Nowy program, wsparty odpowiednim finansowaniem, wykorzysta synergie między kulturą i edukacją oraz wzmocni powiązania między kulturą i innymi obszarami polityki. Pomoże on również sektorowi kultury i sektorowi kreatywnemu sprostać wyzwaniom i wykorzystać możliwości transformacji cyfrowej.

3. Podstawa prawna i pierwsze kroki

Podstawą prawną działań w obszarze kultury na poziomie UE jest art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁸. Państwa członkowskie posiadają wyłączną kompetencję w zakresie polityki kulturalnej, podczas gdy rolą Unii jest zachęcanie do współpracy oraz wspieranie i uzupełnianie działań państw członkowskich. Zatwierdzony przez Radę⁹ komunikat Komisji z 2007 r. dotyczący Europejskiej agendy kultury w dobie globalizacji świata¹⁰ wpłynął stymulująco na współpracę polityczną UE. Parlament Europejski również poparł program poprzez rezolucje polityczne i projekty pilotażowe.

Od tego czasu państwa członkowskie podjęły imponującą liczbę działań¹¹ zainspirowanych współpracą polityczną UE za pośrednictwem kolejnych planów pracy Rady w dziedzinie kultury, poprzez projekty finansowane w ramach programów UE oraz za pomocą strategii makroregionalnych¹².

Obecnie Rada Europejska zwróciła się do UE o poczynienie dalszych starań w tym obszarze, oraz o dalsze *przeanalizowanie ewentualnych działań m.in. w kwestii prawnych i finansowych warunków ramowych ułatwiających rozwój sektora kultury i sektora kreatywnego oraz mobilność osób zawodowo związanych z sektorem kultury*².

4. Strategiczne cele i działania

Nowy program ma trzy cele strategiczne o wymiarach: społecznym, gospodarczym i zewnętrznym.

4.1 Wymiar społeczny – wykorzystanie wagi kultury i różnorodności kulturowej do celów spójności społecznej i dobrostanu:

- wzmocnienie zdolności kulturowej¹³ wszystkich Europejczyków poprzez udostępnienie szerokiej gamy wydarzeń kulturalnych i zapewnienie możliwości aktywnego uczestnictwa;

---

⁷ [Eurostat, listopad 2017 r.](#)

⁸ W odniesieniu do sektora kreatywnego i współpracy na rzecz rozwoju istotne są także art. 173 i 208.

⁹ [2007/C 287/01.](#)

¹⁰ [COM\(2007\) 242.](#)

¹¹ SWD/2018/167, dokument roboczy służb Komisji towarzyszący niniejszemu komunikatowi, zawiera przegląd działań w ramach agendy z 2007 r., szczególnie działań proponowanych w niniejszym nowym programie oraz innych istotnych działań trwających lub planowanych i informacje szczegółowe na temat konsultacji, danych statystycznych oraz badań, które stanowiły źródło informacji przy jego opracowaniu.

¹² http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/policy/cooperation/

¹³ Perspektywa zdolności, rozwijana w pracach Amartyi Sen, stosowana jest w odniesieniu do kultury od niedawna.

- zachęcenie do mobilności osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym oraz wyeliminowanie przeszkód ograniczających ich mobilność;
- ochrona i propagowanie dziedzictwa kulturowego Europy jako wspólnego zasobu, aby podnieść poziom wiedzy na temat naszej wspólnej historii i wartości oraz wzmocnić poczucie wspólnej tożsamości europejskiej.

Uczestnictwo w kulturze zbliża ludzi. Kultura jest idealnym środkiem komunikacji ponad barierami językowymi, wzmocnienia pozycji ludzi i zwiększania spójności społecznej, w tym wśród uchodźców, innych migrantów i społeczności przyjmujących. W ramach europejskiej agendy z 2007 r. decydenci i praktycy uzgodnili sposoby wykorzystania metod partycypacyjnych, aby propagować zrozumienie, dać ludziom poczucie sprawczości i zwiększyć ich poczucie własnej wartości¹⁴.

Kultura stanowi czynnik przemian dla rewitalizacji społeczności. Wskazuje na to pomyślnie 30 lat historii Europejskich Stolic Kultury, podobnie jak projekty w zakresie infrastruktury kulturalnej finansowane z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Europejski Rok koncentruje się na przekrojowym wpływie dziedzictwa na europejskie społeczeństwa i gospodarkę. Istnieje nowe, adaptacyjne podejście do kształtowania naszego środowiska zbudowanego i jest ono zakorzenione w kulturze¹⁵.

Uczestnictwo w kulturze wpływa również pozytywnie na zdrowie i dobrostan. 71 % Europejczyków poddanych badaniu w ostatnim czasie zgodziło się, że „mieszkanie blisko miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym Europy może poprawić jakość życia”¹⁶. Badania¹⁷ potwierdzają ponadto, że dostęp do kultury jest drugim pod względem ważności czynnikiem warunkującym dobrostan psychiczny – poprzedza go jedynie brak choroby.

Pomimo wysiłków instytucji kulturalnych mających na celu przystosowanie do zmieniających się wzorców korzystania z kultury oraz zmieniającej się struktury ludności, nadal utrzymują się bariery społeczne i finansowe dla uczestnictwa w kulturze. W związku z tym proponuje się nowe podejście, którego zasadą przewodnią jest zdolność kulturowa. Oznacza to zapewnienie dostępu do szerokiej gamy jakościowych wydarzeń kulturalnych, propagowanie możliwości uczestnictwa i tworzenia dla wszystkich oraz wzmocnienie powiązań między kulturą i edukacją, sprawami społecznymi, polityką miejską, badaniami naukowymi i innowacjami¹⁸.

Aby zwiększyć uczestnictwo, konieczne jest większe rozpowszechnianie europejskich dzieł sztuki oraz przepływ osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym. Bazując na solidnych dowodach¹⁹, UE będzie nadal wspierać politykę i finansowanie, jednak państwa członkowskie muszą dołożyć większych starań w celu wyeliminowania przeszkód

¹⁴ [Otwarta metoda koordynacji \(OMC\) i Głosy kultury, 2014 r., 2016 r. i 2017 r.](#)”

¹⁵ Zgodnie z [deklaracją z Davos z 2018 r.](#) „Ku wysokiej jakości Baukultur dla Europy”.

¹⁶ [Eurobarometr, badanie specjalne 2017](#)

¹⁷ [Sacco i in., 2011 r., The Interactiudoviyiaon Between Culture, Health and Psychological Well-Being](#) [„Powiązanie między kulturą, zdrowiem i dobrostanem psychicznym”]. W ramach otwartej metody koordynacji na lata 2017–2018 w sprawie kultury na rzecz włączenia społecznego również gromadzone są dowody na temat zdrowia i dobrostanu.

¹⁸ Sprawozdanie [King’s College London](#) „Towards cultural democracy: Promoting cultural capabilities for everyone” [„W kierunku demokracji kulturowej: propagowanie zdolności kulturowych dla wszystkich”].

¹⁹ Trzy otwarte metody koordynacji w sprawie [mobilności artystów](#) i rezydencji artystycznych, 2010 r., 2012 r., 2014 r.

administracyjnych, takich jak podwójne opodatkowanie artystów i osób zawodowo związanych ze sztuką.

Komisja zamierza:

- wspierać badania na temat oddziaływania sektora kultury i sektora kreatywnego, aby ocenić skutki w różnych obszarach, w tym w obszarze zdrowia i dobrostanu (2018 r.);
- opracować konkretne działania na rzecz włączenia społecznego za pośrednictwem kultury, poprzez programy „Kreatywna Europa” i Erasmus+²⁰, a także uwzględnić kryteria wyboru dotyczące programu „Kreatywna Europa”, aby zachęcić do równego pod względem płci zarządzania projektami (2019 r.);
- rozpocząć projekt dotyczący „Kulturalnych i twórczych przestrzeni i miast” w ramach programu „Kreatywna Europa”, aby propagować uczestnictwo w kulturze oraz rewitalizację społeczną i rewitalizację obszarów miejskich (2018 r.);
- zaproponować system mobilności dla osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym w ramach programu „Kreatywna Europa” (lata 2018–2019).

Komisja zwraca się do państw członkowskich, aby:

- zaangażowały się w poczynienie istotnych postępów w eliminowaniu administracyjnych i podatkowych przeszkód dla mobilności, m.in. za pośrednictwem kolejnego planu prac w dziedzinie kultury.

4.2 Wymiar gospodarczy – wspieranie kreatywności opartej na kulturze w obszarze edukacji i innowacji oraz w zakresie miejsc pracy i wzrostu gospodarczego:

- propagowanie sztuki, kultury i myślenia twórczego w obszarze formalnego i nieformalnego kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz w zakresie uczenia się przez całe życie;
- wspieranie sprzyjającego otoczenia dla sektora kultury i sektora kreatywnego, rozpowszechnianie dostępu do finansowania, zdolności innowacyjnych, godziwego wynagrodzenia autorów oraz twórców i międzysektorowej współpracy;
- propagowanie umiejętności wymaganych w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, w tym umiejętności cyfrowych, umiejętności w zakresie przedsiębiorczości, umiejętności tradycyjnych i specjalistycznych.

Kultura i kreatywność to istotne zalety dla gospodarki. Kultura bezpośrednio wpływa na miejsca pracy, rozwój gospodarczy i handel zagraniczny. Zatrudnienie w sektorze kultury w UE stopniowo wzrastało w latach 2011–2016, gdy osiągnęło poziom 8,4 mln. W sektorze dóbr kultury²¹ istnieje nadwyżka handlowa w wysokości 8,7 mld EUR

²⁰ ec.europa.eu/programmes/creative-europe/; http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_pl

²¹ [Euudovyarostat, 2016 r. \(statystyka dotycząca kultury: zatrudnienie, przedsiębiorstwa, uczestnictwo, handel, wydatki\).](#)

i szacuje się, że sektor kultury i sektor kreatywny wnoszą wkład 4,2 % do PKB UE²². Innowacyjne sektory gospodarki również wymagają kreatywności, aby utrzymać przewagę konkurencyjną. Społeczności miejskie i wiejskie w coraz większym stopniu opierają się na kulturze, aby przyciągnąć pracodawców, studentów i turystów.

Kultura, sztuka, kreatywność i sektor kreatywny są współzależne. Połączenie wiedzy i umiejętności właściwych dla sektora kultury i sektora kreatywnego z wiedzą i umiejętnościami pozostałych sektorów pomaga generować innowacyjne rozwiązania, w tym w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych, sektorze turystycznym, produkcyjnym, usługowym i publicznym. Aby wykorzystać ten potencjał przemian, Komisja proponuje skoncentrować się na trzech szczególnych obszarach: kształceniu i szkoleniu, miastach i regionach oraz sektorze kultury i sektorze kreatywnym w celu utworzenia otoczenia wspierającego innowacje kulturalne.

Kształcenie i szkolenie: Istnieje wyraźne powiązanie między poziomami kształcenia a uczestnictwem w kulturze. Międzysektorowe działanie na rzecz świadomości i ekspresji kulturalnej – jednej z ośmiu kluczowych kompetencji uznanych na poziomie europejskim – zostanie zbadane w kontekście zmienionych ram kompetencji kluczowych w uczeniu się przez całe życie²³. Istnieje również porozumienie w sprawie zapotrzebowania na możliwe do przekazania kompetencje i umiejętności, które stymulują kreatywność i myślenie krytyczne. Komisja poparła prace Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) nad sposobem, w jaki nauczać kreatywności i myślenia krytycznego oraz jak je oceniać i się ich uczyć²⁴ –obecnie stanowi to innowacyjną domenę dla PISA 2021 (Programu międzynarodowej oceny umiejętności uczniów). Takie ukierunkowanie na kreatywność i myślenie krytyczne należy rozszerzyć na wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia zgodnie ze zmianą podejścia ze STEM (nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka) na STEAM, które to podejście uwzględnia sztukę²⁵.

Miasta i regiony: sektor kultury i sektor kreatywny mają ogromną zdolność eksperymentowania, przewidywania trendów i badania modeli innowacji społecznych i gospodarczych. Miasta i regiony są naturalnymi partnerami²⁶: przodują w rozwoju opartym na kulturze dzięki większej autonomii lokalnej, atrakcyjności, jaką charakteryzują się z punktu widzenia wysoce utalentowanych jednostek, oraz ich bliskości w stosunku do potrzeb mieszkańców i ich potencjału. Kultura i turystyka to potężne siły napędowe działalności gospodarczej. Miasta, które inwestują w kulturę, mogą czerpać znaczne korzyści, stanowią atrakcyjne miejsce dla większej liczby miejsc pracy i kapitału ludzkiego niż inne porównywalne miasta, co wynika z Monitora miast kultury i kreatywności opracowanego przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji²⁷. Na obszarach wiejskich prace restauratorskie i modernizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego przyczyniają się do potencjału i trwałości wzrostu gospodarczego²⁸.

²² [Badanie przeprowadzone przez Ernst & Young, 2014 r.](#) „Measuring cultural and creative markets in the EU” [„Pomiar rynku kultury i rynku kreatywnego w UE”].

²³ [W podręczniku otwartej metody koordynacji z 2016 r.](#) określono praktyki i zalecenia.

²⁴ [Centrum Badań Edukacyjnych i Innowacji Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.](#)
²⁵ [COM\(2017\) 247.](#)

²⁶ [Kultura dla miast i regionów](#) projekt wzajemnego uczenia się, lata 2015–2017.

²⁷ [Monitor miast kultury i kreatywności](#), 2017 r.

²⁸ Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, 2016 r. Factsheet on Arts and Culture in Rural Areas (Nota informacyjna na temat sztuki i kultury na obszarach wiejskich).

Zintegrowane zarządzanie aktywami kulturowymi i naturalnymi zachęca ludzi do ich odkrywania i zaangażowania się w jedne i drugie²⁹.

Planowanie jest niezbędne, jednak konieczne jest również umożliwienie innowacji poprzez oddolne procesy, centra i inkubatory kreatywności³⁰, w ramach których freelancerzy i osoby pracujące twórczo mogą współpracować i współtworzyć. Klustry przedsiębiorstw w sektorze kreatywnym również pokazały, że mogą generować wysoki wzrost zatrudnienia³¹ – już około 6 % z wszystkich 1 300 priorytetów z zakresu regionalnych inteligentnych specjalizacji odnosi się do kultury³². Regionalna i europejska współpraca terytorialna przyczynia się do wzrostu gospodarczego i tworzy miejsca pracy oraz propaguje Europę jako miejsce docelowe, również za pośrednictwem makroregionalnych szlaków kulturowych³³. Istnieje możliwość opierania się na tych doświadczeniach, aby wzmocnić rolę kultury w zakresie innowacyjnego rozwoju terytorialnego.

Sektor kultury i sektor kreatywny: Aby przekształcić możliwości w rozwój gospodarczy i miejsca pracy, przedsiębiorstwa kulturalne i kreatywne oraz osoby zawodowo związane z sektorem kultury i sektorem kreatywnym potrzebują korzystnych warunków ramowych: otoczenia regulacyjnego, które wynagradza bycie twórczym, lepszego dostępu do finansowania, możliwości zwiększenia rozwoju i umiędzynarodowienia oraz podaży szczególnych umiejętności.

Dla wielu Europejczyków, szczególnie osób młodych, zatrudnienie w sektorze kultury stanowi istotny punkt wejścia na rynek pracy (w Bułgarii, w Estonii, Hiszpanii, na Cyprze, Łotwie, w Portugalii i Rumunii wyższy odsetek osób w wieku 15–29 jest zatrudniony w sektorze kultury niż w sektorze gospodarki jako całości). Powszechność zatrudnienia w oparciu o projekt, zatrudnienia niestandardowego oraz pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy może być jednak problematyczna. Istotnym wyzwaniem politycznym jest dostosowanie ram regulacyjnych, aby zapewnić ochronę socjalną pracownikom wykonującym pracę przerywaną oraz pracownikom w coraz większym stopniu mobilnym. Godziwe wynagrodzenie autorów i twórców jest kolejnym celem, do którego Komisja odnosi się w Strategii jednolitego rynku cyfrowego dla Europy.

Dostęp do finansowania pozostaje poważnym wyzwaniem dla sektora, który w przeważającej mierze składa się z małych i średnich przedsiębiorstw oraz mikroprzedsiębiorstw. System poręczeń dla sektora kultury i sektora kreatywnego dostępny w ramach programu „Kreatywna Europa” rozpoczął się obiecująco i zostanie wzmocniony. Inne instrumenty, takie jak finansowanie społecznościowe³⁴ i finansowanie prywatne ze sponsorowania, fundacji oraz prywatno-publicznych partnerstw będą w dalszym ciągu rozważane.

Osoby zawodowo związane z sektorem kultury i sektorem kreatywnym muszą posiadać szeroką gamę umiejętności cyfrowych, tradycyjnych, przekrojowych i specjalistycznych. Nowy program oparto na trwających pracach w zakresie polityki, szczególnie na

---

²⁹ Natura 2000: analizy przykładów łączących dziedzictwo kulturowe i naturalne.

³⁰ [Europejska sieć centrów kreatywności](#), lata 2016–2018.

³¹ [Europejska Panorama Klastrow, 2014 r.](#)

³² <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>

³³ [Routes4U](#): wspólny program Komisji i Rady Europy dotyczący szlaków kulturowych w makroregionach.

³⁴ [Crowdfunding4Culture](#)

umiejętnościach w zakresie przedsiębiorczości³⁵ i umiejętnościach w zakresie dziedzictwa kulturowego.

Nowy program nadaje priorytetowy charakter międzysektorowemu podejściu do współpracy UE, ponieważ cyfryzacja i współtworzenie nadal przełamują bariery artystyczne i gospodarcze. Zostanie to uzupełnione o konkretne inicjatywy w najbardziej rozwiniętych sektorach, aby skuteczniej wesprzeć bogatą różnorodność europejskich form wyrazu kulturowego.

Komisja zamierza:

- wesprzeć etap walidacji projektu Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) „Nauczanie, ocenianie umiejętności kreatywnych i umiejętności myślenia krytycznego w zakresie edukacji oraz uczenie się ich” w celu uwzględnienia modułu kreatywności w Programie międzynarodowej oceny umiejętności uczniów PISA 2021 oraz zbadać możliwości podobnych prac w obszarze szkolnictwa wyższego i szkolenia (2018 r.);
- propagować muzykę i sztukę w kształceniu i szkoleniu, w tym jako priorytetowy obszar tematyczny w programie Erasmus+ (2019 r.) oraz promować opracowywanie interdyscyplinarnych modułów magisterskich zorientowanych na kreatywność, łączących sztukę, technologie informacyjno-komunikacyjne, umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i umiejętności biznesowe (2018 r.);
- nadal wspierać regiony realizujące strategię inteligentnej specjalizacji oraz strategię makroregionalną skoncentrowane na kulturze i propagowaniu zrównoważonej turystyki kulturalnej poprzez dedykowaną europejską inicjatywę w ramach Europejskiego Roku;
- wspierać partnerstwo między osobami zawodowo związanymi z sektorem kreatywnym i samym sektorem oraz europejskimi sieciami inkubacji dotyczącymi innowacji kierowanej kreatywnością łączącej kreatywność, sztukę i design z nowoczesnymi technologiami i naukami przyrodniczymi;
- przeprowadzić projekt pilotażowy ułatwiający silniejsze partnerstwo między sektorem kultury i sektorem kreatywnym, samorządami terytorialnymi, partnerami społecznymi oraz placówkami edukacyjnymi (2018 r.);
- zbadać Europejski Instytut Innowacji i Technologii oraz wspólnotę wiedzy i innowacji dotyczącą dziedzictwa kulturowego i sektora kreatywnego (2019 r.);
- organizować regularny dialog z sektorem kultury i sektorem kreatywnym w kontekście odnowionej strategii dotyczącej polityki przemysłowej, aby zidentyfikować potrzeby w zakresie polityki i wzmocnić kompleksowe ramy polityczne na poziomie UE;
- organizować regularny dialog z sektorem muzycznym oraz przeprowadzić działania przygotowawcze „Muzyka dla Europy”;
- wzmocnić dialog z europejskim przemysłem audiowizualnym, również poprzez wydarzenia w ramach Europejskiego Forum Filmowego (2018 r.);

³⁵ W tym za pośrednictwem europejskich ram przedsiębiorczości i europejskich ram kompetencji cyfrowych (EntreComp, DigComp).

- wesprzeć państwa członkowskie w zapewnianiu godziwego wynagrodzenia artystom i twórcom poprzez dialog ogólny i sektorowy zgodnie ze Strategią jednolitego rynku cyfrowego dla Europy (2019 r.).

Komisja zwraca się do państw członkowskich, aby:

- zaangażowały się w poprawę społeczno-gospodarczych warunków życia artystów i twórców oraz w propagowanie kształcenia i szkolenia w zakresie sztuki w ramach kolejnego planu prac.

4.3 Wymiar zewnętrzny – wzmocnianie międzynarodowych stosunków kulturalnych:

- wspieranie kultury jako czynnika napędzającego zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny;
- propagowanie kultury i dialogu międzykulturowego mających na celu pokojowe stosunki między społecznościami;
- wzmocnienie współpracy na rzecz dziedzictwa kulturowego.

We wspólnym komunikacie z 2016 r. „W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych”³⁶ UE ustanowiła ramy dotyczące współpracy kulturalnej z krajami partnerskimi. Jest to w pełni zgodne z Konwencją UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, której UE i wszystkie państwa członkowskie są stronami³⁷. W globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej³⁸ zidentyfikowano dyplomację kulturalną jako nowy obszar dla nowego połączonego zewnętrznego działania UE. W nowym Europejskim konsensusie w sprawie rozwoju³⁹ rolę kultury uznaje się za istotny element i czynnik rozwoju.

Komisja, Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (Wysoki Przedstawiciel) i odpowiednie służby, w tym Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ), w pełni popierają trwające w ramach Rady prace mające na celu opracowanie kompleksowego etapowego podejścia do międzynarodowych stosunków kulturalnych. Działanie ze strony UE zapewnia synergię i wartość dodaną⁴⁰, zwłaszcza w świetle zwiększonej roli delegatur UE. Punkty kontaktowe ds. kultury w delegaturach UE przygotowane są w zakresie wymiaru kulturalnego rozwoju i stosunków zewnętrznych, aby lepiej rozpowszechniać najlepsze praktyki i sprostać potrzebom i oczekiwaniom lokalnych partnerów.

Nowy program umożliwi skuteczniejsze propagowanie kultury jako nośnika tożsamości i spójności, siły napędowej rozwoju społeczno-gospodarczego oraz czynnika bezpośrednio pielęgnującego pokojowe stosunki, w tym poprzez kontakty międzyludzkie wynikające z projektów edukacyjnych i młodzieżowych, ze szczególnym naciskiem na regiony objęte procesem rozszerzenia i region Bałkanów Zachodnich⁴¹. Komisja planuje również wykorzystać program, aby podkreślić wymiar kulturalny zrównoważonego rozwoju oraz pomóc w realizacji programu działań ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030.

³⁶ [JOIN/2016/029](#).

³⁷ <http://en.unesco.org/creativity/>; najnowsze sprawozdanie UE jest dostępne [tutaj](#).

³⁸ [Globalna strategia UE](#).

³⁹ [Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość, 2017 r.](#)

⁴⁰ W tym poprzez nową platformę dyplomacji kulturalnej UE.

⁴¹ COM(2018) 65.

Rok 2018 – Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego³, z którym Bałkany Zachodnie są w pełni związane, to wyjątkowa okazja, aby wzmocnić więzy kulturowe z krajami partnerskimi i lokalnymi sektorami kultury. Partnerstwo powstałe podczas Roku należy kontynuować w późniejszym czasie jako część współpracy kulturalnej UE oraz nowego europejskiego planu działania na rzecz dziedzictwa kulturowego. Trwają również lub wkrótce rozpoczną się projekty w regionach dotkniętych konfliktami, mające na celu ochronę i odbudowę dziedzictwa kulturowego, propagowanie tworzenia miejsc pracy i lepszych warunków życia.

Komisja i Wysoki Przedstawiciel zamierzają:

- propagować sektor kultury i sektor kreatywny na Bałkanach Zachodnich poprzez zwiększone wsparcie ze strony programu „Kreatywna Europa” oraz wykorzystać Instrument Pomocy Przedakcesyjnej, aby wesprzeć kulturę na Bałkanach Zachodnich i w krajach objętych procesem rozszerzenia, szczególnie w realizacji powiązanych inicjatyw przewodnich planu działania na rzecz wspierania przemian na Bałkanach Zachodnich;
- rozpocząć trzeci etap programu ds. kultury w ramach Partnerstwa Wschodniego oraz wzmocnić społeczeństwo obywatelskie poprzez kulturę w krajach śródziemnomorskich;
- rozpocząć działanie przygotowawcze dotyczące europejskich domów kultury w krajach partnerskich;
- wzmocnić dialog na temat kultury z Chinami oraz rozpocząć nowy dialog z Japonią;
- realizować 11 program ds. kultury wewnątrz AKP na rzecz państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju, uzupełniający działania we wszystkich odpowiednich programach UE, aby wesprzeć tworzenie miejsc pracy, budowanie tożsamości, szkolenie zawodowe, współpracę audiowizualną oraz wdrożyć Konwencję UNESCO z 2005 r. w tych krajach;
- opracować strategię na rzecz współpracy kulturalnej na poziomie regionalnym, rozpoczynając od Bałkanów Zachodnich, Bliskiego Wschodu i regionu Afryki Północnej oraz Ameryki Łacińskiej;
- dodać ochronę dziedzictwa kulturowego do zadań w ramach misji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, w stosownych przypadkach opierając się na trwających misjach i projektach;
- wesprzeć korytarze Dziedzictwa Jedwabnego Szlaku w Azji Środkowej, Afganistanie i Iranie.

Komisja zwraca się do państw członkowskich, aby:

- współpracowały w opracowywaniu wspólnych działań z Komisją, Wysoką Przedstawiciel i ich służbami, w tym z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych.

5. Działania przekrojowe

Chociaż większość działań w ramach Nowego programu dotyczy głównie jednego z trzech celów – społecznego, gospodarczego i stosunków międzynarodowych – wiele aspektów ma

charakter przekrojowy. Dwa duże obszary działań politycznych na poziomie UE – dziedzictwo kulturowe i cyfrowe – będą służyć wszystkim trzem celom.

5.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i podnoszenie jego wartości

Rok 2018 – Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego rozpoczął się w spektakularny sposób – w całej Europie przeprowadzono tysiące działań. Komisja wnosi swój wkład bezpośrednio, koncentrując się na dziesięciu głównych obszarach tematycznych⁴² w ramach czterech podstawowych celów: Zaangażowanie, Zrównoważony charakter, Ochrona i Innowacje. Działania te przyczynią się do sporządzenia zaleceń, zasad i zestawów narzędzi służących zapewnieniu, aby Rok Dziedzictwa Kulturowego przyniósł pozytywne rezultaty, oraz do wniesienia wkładu w Nowy program.

Na zakończenie Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego Komisja zamierza:

- przedstawić **plan działania na rzecz dziedzictwa kulturowego**, oraz zwrócić się do państw członkowskich, aby sporządziły podobne plany na poziomie krajowym oraz aby za pośrednictwem planów pracy Rady w dziedzinie kultury podjęły działania następcze w związku z 10 europejskimi inicjatywami;
- zaproponować uwzględnienie wyników Roku Dziedzictwa Kulturowego w przyszłych programach UE i polityce spójności;
- za pośrednictwem planu działania w zakresie nielegalnego handlu dobrami kultury wesprzeć egzekwowanie przyszłego rozporządzenia UE o przywozie dóbr kultury oraz utworzyć naukowo-polityczną platformę społeczną zainteresowanych stron dotyczącą zagrożonego dziedzictwa kulturowego.

5.2 Strategia Digital4Culture

Cyfrowa rewolucja umożliwi nowe i innowacyjne formy twórczości artystycznej; szerszy, bardziej demokratyczny dostęp do kultury i dziedzictwa; oraz nowe sposoby dostępu do treści kulturowej, jej konsumpcji i czerpania z niej korzyści finansowych. W celu odzwierciedlenia tych zmian Komisja przygotowuje nową strategię UE – Digital4Culture, aby bazować na wnioskach w ramach Strategii jednolitego rynku cyfrowego dotyczących praw autorskich, treści audiowizualnych i treści transmitowanych oraz stworzyć podstawy dla przyszłych działań w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych Unii.

Komisja zamierza:

- stworzyć sieć ośrodków kompetencji w całej UE, aby za pośrednictwem cyfryzacji na szeroką skalę zabezpieczyć wiedzę na temat zagrożonych zabytków dziedzictwa kulturowego (2019 r.);
- utworzyć internetowy katalog europejskich filmów oraz zorganizować pierwszy Tydzień filmów UE, aby udostępnić europejskie filmy szkołom w całej Europie (2019 r.);
- utworzyć ogólnoeuropejską sieć cyfrowych centrów kreatywności i innowacji, aby

⁴² Dziesięć [europejskich inicjatyw](#) to kluczowe obszary tematyczne dotyczące międzysektorowych działań w zakresie polityki, w tym kształcenia, nielegalnego handlu, zasad dotyczących jakości prac restauratorskich, zrównoważonej turystyki kulturalnej, umiejętności i innowacji.

wesprzeć transformację cyfrową (2020 r.);

- zaproponować kolejne kroki dotyczące Europeany, europejskiej platformy cyfrowej dziedzictwa kulturowego (2018 r.);
- rozpocząć pilotażowe programy mentoringu dla osób zawodowo związanych z treściami audiowizualnymi, w szczególności dla kobiet, aby pomóc nowym talentom rozwinąć ich ścieżki kariery oraz zdolności (2019 r.);
- stymulować wzajemne oddziaływania i współpracę między sztuką i technologią w celu osiągnięcia zrównoważonej innowacji na poziomie przemysłowym i społecznym (2018 r.).

6. Wdrażanie nowego programu

W ramach przestrzegania zasady pomocniczości rolą UE jest zapewnienie zachęt i wytycznych, aby testować nowe pomysły i wspierać państwa członkowskie w udoskonalaniu wspólnego programu. W niektórych obszarach istnieją wyraźne nowe możliwości działania poprzez strategiczne ukierunkowania, udoskonalone metody pracy i działania pilotażowe.

6.1. Współpraca z państwami członkowskimi

Należy wdrożyć Nowy program za pośrednictwem planów pracy oraz metod pracy, takich jak otwarta metoda koordynacji, zatwierdzonych przez państwa członkowskie.

Aby zwiększyć wpływ, Komisja proponuje również skupienie się na konkretnym procesie wdrożenia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym poprzez wspólne projekty częściowo finansowane w ramach instrumentów UE, oferowanie wzajemnego uczenia się i pomocy technicznej państwom członkowskim lub władzom regionalnym i lokalnym wyznaczonym przez państwa członkowskie.

Komisja zwraca się do państw członkowskich, aby we wspólnej pracy uwzględniły następujące kwestie:

- partycypacyjne sprawowanie rządów w zakresie dziedzictwa, we współpracy z Radą Europy;
- zasady dotyczące jakości interwencji dotyczących dziedzictwa i prac restauratorskich;
- dostęp do finansowania i zdolności innowacyjnych w sektorze kultury i sektorze kreatywnym;
- zwiększenie skali projektów dotyczących kultury i dziedzictwa wspieranych przez programy UE.

6.2. Zorganizowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim

Komisja planuje pogłębić obecny zorganizowany dialog⁴³, wykraczając poza kwestie analizowane w ramach otwartej metody koordynacji, w większym stopniu wykorzystując możliwości internetowej współpracy oraz otwierając się na istotne organizacje spoza sektora kultury i sektora kreatywnego na zasadzie indywidualnych przypadków.

⁴³ www.voicesofculture.eu

Zaproponuje również aktywniejszą rolę społeczeństwa obywatelskiego w przygotowywaniu co dwa lata europejskich forów kulturalnych.

7. Propagowanie kultury poprzez politykę i programy UE

Program „Kreatywna Europa” oraz program będący jego kontynuacją odegrają bezpośrednią rolę we wspieraniu Nowego programu, a Komisja zwiększy synergie między projektami i działaniami politycznymi. Strategia Digital4Culture wzmocni spójność między inicjatywami kulturalnymi, cyfrowymi i audiowizualnymi. Komisja wesprze również społeczne, gospodarcze i międzynarodowe cele Nowego programu poprzez działania w innych obszarach polityki, a inne – obecne i przyszłe – polityki i interwencje UE będą stanowić uzupełnienie i wsparcie polityk kulturalnych państw członkowskich.

8. Dalsze działania

Nowy europejski program na rzecz kultury stanowi kluczowy element odpowiedzi Komisji na mandat udzielony przez Radę Europejską w grudniu 2017 r. Program zapewnia ramy dla kolejnego etapu współpracy na poziomie UE, aby sprostać obecnym wyzwaniom społecznym za pomocą potencjału przemian, jaki cechuje kulturę. Proponuje się nowe podejście w ramach całościowej wizji, wzmacniające synergie między sektorami kultury oraz z innymi obszarami polityki. Pomyślna realizacja Nowego programu i działań z nim związanych wymaga ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim, Radą i państwami członkowskimi, jak również zainteresowanymi stronami z sektora kultury, a także ich zaangażowania.

W 2019 r. i 2020 r. polityka współpracy w ramach Nowego programu będzie wspierana przez program „Kreatywna Europa” oraz inne programy UE finansujące projekty kulturalne, a od 2021 r. przez programy będące ich kontynuacją w kolejnych wieloletnich ramach finansowych UE.